

Naturvärdesinventering i Albydal, Solna

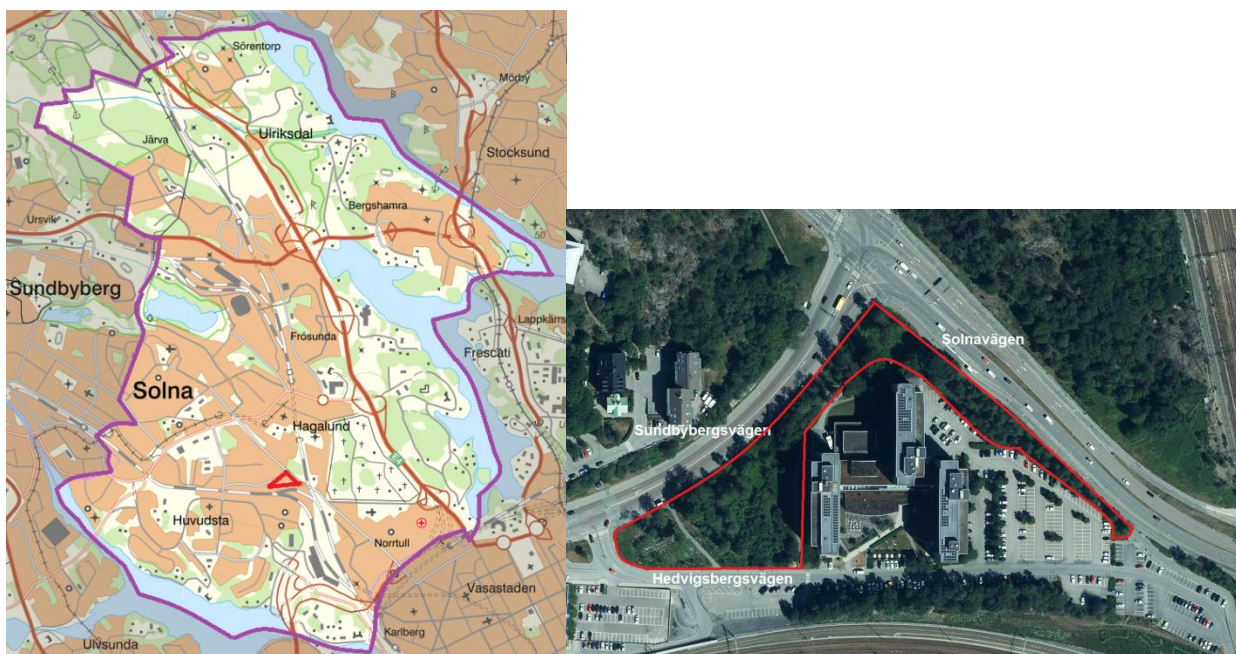
Friman Ekologikonsult AB

2021-08-30 reviderad 2021-10-12

Naturvärdesinventering i Albydal, Solna.....	0
1. Bakgrund	2
2. Metod	3
3. Markförhållanden.....	4
4. Ekar i området.....	6
5. Övrig vegetation.....	9
Delområde A.....	9
Delområde B.....	10
Delområde C	11
Delområde D.....	12
6. Främmande arter	14
7. Djurliv	14
8. Naturvärden.....	14
8. Spridningssamband	17
9. Referenser	22

1. Bakgrund

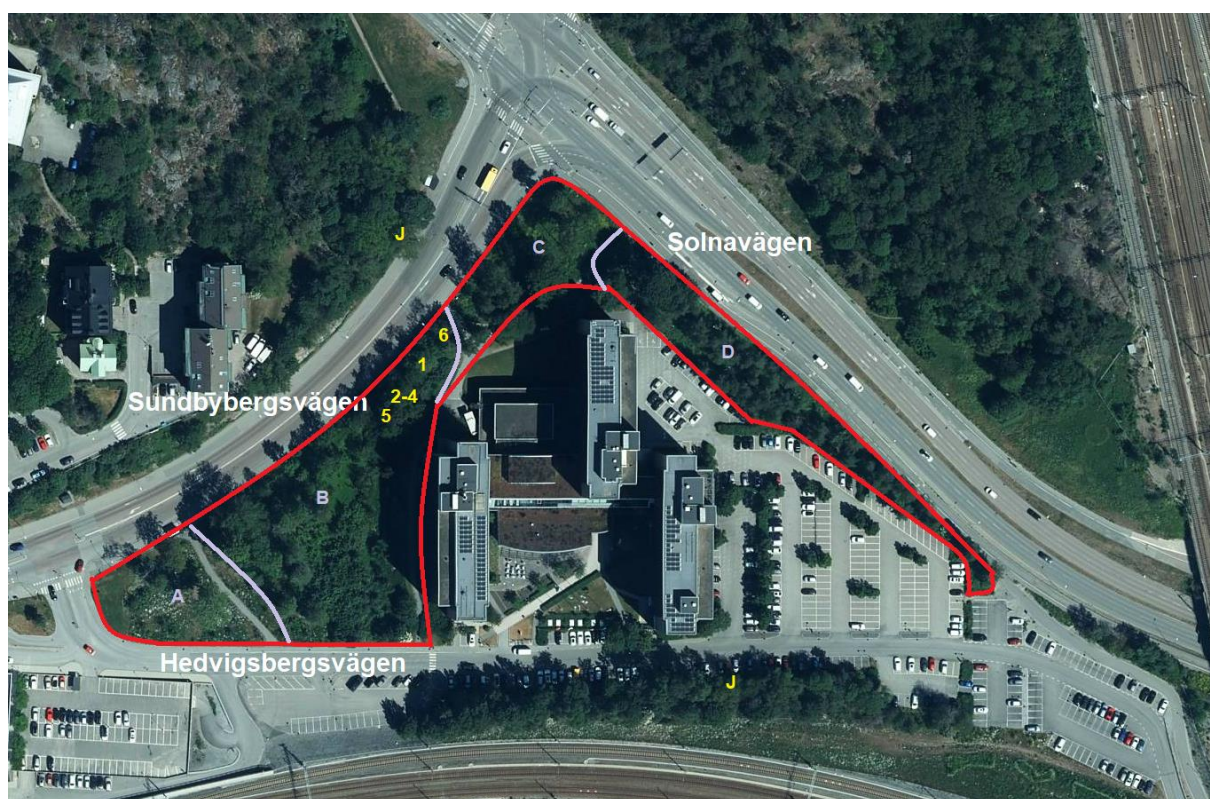
I Albydal i Solna finns ett område med kontorshus och intilliggande mindre grönytor. Vasakronan planerar att bygga bostadshus i området och därmed bebygga delar av grönytan mellan dagens kontorsbyggnad och Sundbybergsvägen. Friman Ekologikonsult AB fick i maj 2021 i uppdrag av Vasakronan att göra en naturvärdesinventering av intilliggande grönytor med fokus på ekarna samt en bedömning av hur ekarnas läge förhåller sig till kända spridningssamband för eklevande arter i Solna. Uppdraget omfattade först enbart ekarna och grönytan väster om kontorsbyggnaden men i slutet av juni utökades uppdraget till att omfatta även grönytan utmed Solnavägen, se figur 1.

Figur 1. Vänstra bilden visar Solna kommun där Albydal är markerat med en röd trekant. I högra bilden är inventeringsområdet i Albydal inringat med en röd linje. Kart- och bildunderlag från Solna.se respektive Eniro.se.

2. Metod

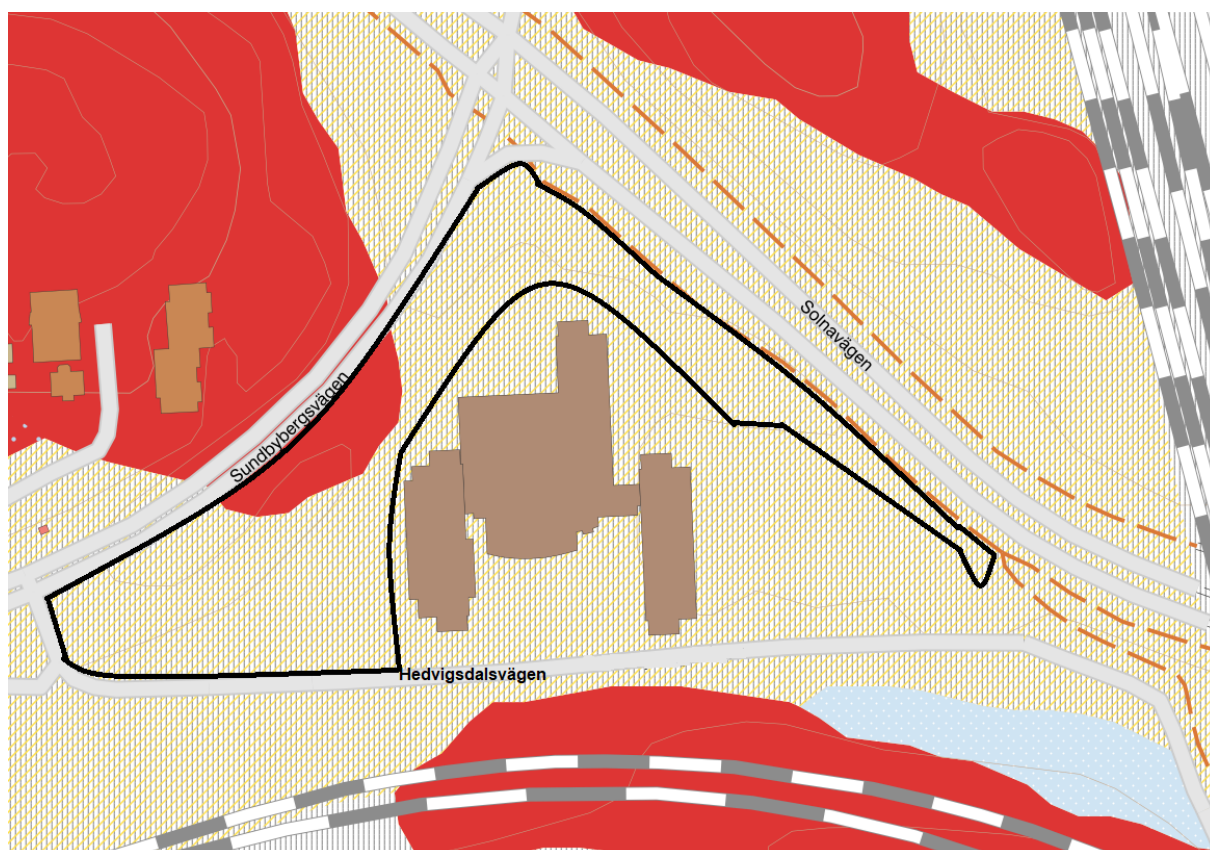
Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) har utförts enligt SIS standard ftSS 199000:2014 på fältnivå av graden detalj. Som tillägg till grundmetoden har naturvärdesklass 4 identifierats och värdeelement (t.ex. värdefulla träd) beskrivits. Då det gäller ekar har vi använt Stockholms stads metodik för ekdatabasen (Stockholms stad 2018) i kombination med SIS-metoden. För beskrivning av vegetationen så har inventeringsområdet delats in i några olika delområden beroende på vegetationens karaktär, se figur 2. Grönytorna A och B inventerades den 11e maj 2021 medan grönytorna C och D inventerades den 13e juli 2021.

Figur 2. Inventeringsområdet är inringat med röd linje. Delområdena är ungefärligt avgränsade med ljuslila linjer. Ekarna i inventeringsområdet är markerade med gula siffror. De två jätteeckar som är närmast utanför inventeringsområdet och identifierats i Länsstyrelsens inventering av skyddsvärda träd är markerade med gul bokstav J. Bildunderlag från Eniro.se.

3. Markförhållanden

All mark utom bergknallen invid Sundbybergsvägen utgörs av fyllning som underlagras av lera och silt, se jordartskartan i figur 3. Schaktmassor är synliga i den vall som löper i kanten av inventeringsområdet utmed Sundbybergsvägen på bägge sidor om bergknallen, se figur 4. Fyllnadsmassorna i området kan ha tillkommit i samband med dragningen av Sundbybergsvägen någon gång på 1960-1970-talet eller i samband med att kontorshusen byggdes i slutet av 1970-talet. Ekonomiska kartan från 1977 visar att inventeringsområdet var skogbevuxet då, se figur 5.

Figur 3. Jordartskartan visar jordart på 0,5 meters djup. Rött markerar berg, övrig mark i inventeringsområdet utgörs av fyllning som underlagras av lera och silt. Kartbildunderlag från SGU.se

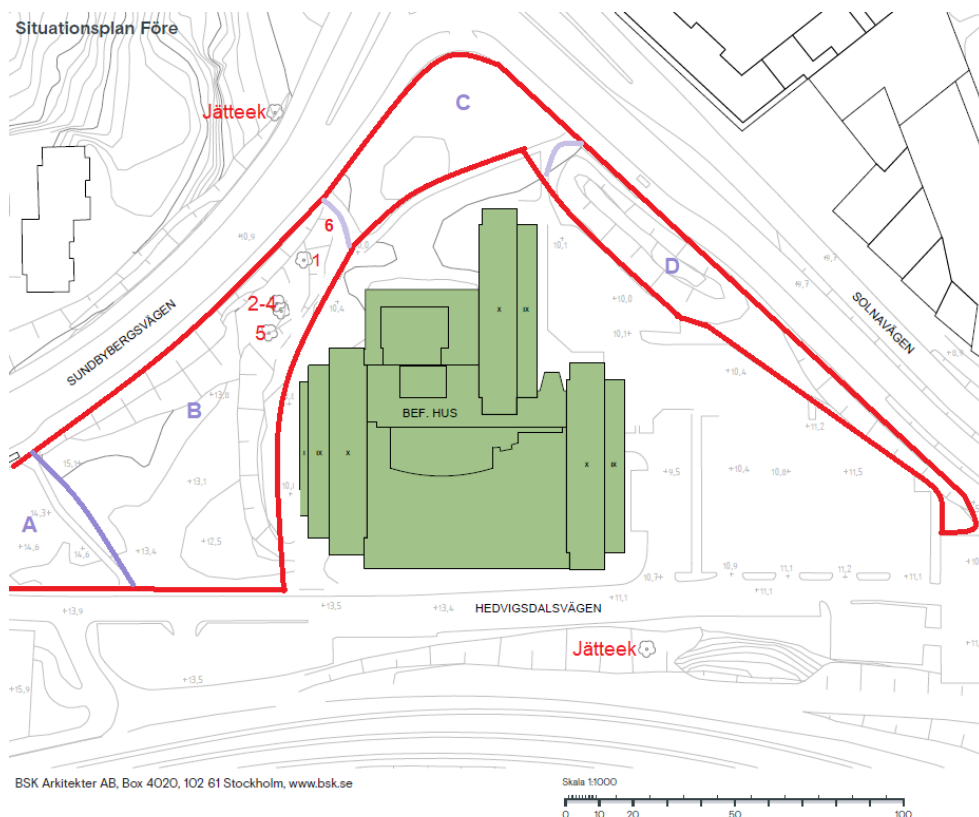
Figur 4. Vänstra bilden visar vällen utmed Sundbybergsvägen åt nordost från bergknallen och högra bilden visar vällen utmed vägen åt sydväst från bergknallen.

Figur 5. Albydal 1977 från ekonomiska kartan.

4. Ekar i området

På och intill bergknallen i delområde B står fyra ekar och i vallen strax nordost om bergknallen står dels en grov ek, nr 1 och dels en klen ung ek, se figur 6. Ekarna 1-5 har numrerats i den ordning de står ifrån nordost till sydväst.

Figur 6. Ekarna i inventeringsområdet har numrerats 1-6. I ritningen ses också läget på två skyddsvärda jätteekar, en norr och en sydost om inventeringsområdet.

Figur 7. Ekarna är de lite grövre träden i bild som inte grönskar ännu. Den vänstra eken är nr 5 med en stamdiameter på 60 cm. I mitten står ekarna 2,3 och 4 där den grövsta är ek 4 med en stamdiameter på 53 cm. Längst till höger står en skadad ek med en stamdiameter på 83 cm. Ek nr 6 är en klen ek bortom ek nr 1 och syns inte i bilden.

Ek nr 1 är den grövsta med en stamdiameter på 83 cm, se figur 8. Eken har en stor spricka i stammen och flera håligheter, många grenar har fallit av eller är döda. Det är svårt att se hur djupa håligheterna är och det har därför inte gått att se om det är en så kallad mulmek. Sannolikt har den skadats då marken kring stammen belagts med schaktmassor.

Figur 8. Ek nr 1. I nordöstra delen av inventeringsområdet står den grövsta eken som har en stamdiameter på 83 cm.

Ekarna nr 2, 3 och 4 står i en liten klunga på bergknallen men även där är marken täckt med schaktmassor, se vänstra bilden i figur 9. Dessa ekar och en stor tysklönn står nära varandra med bara någon dryg meters mellanrum. Detta påverkar ekarnas vitalitet så att beskuggade delar så småningom dör. Ek 4 och 2 har stamdiameterar på 53 respektive 50 cm. De har en del döda grenar men kronan ser huvudsakligen frisk ut. Ek nr 3 har en stamdiameter på 29 cm och inga synliga skador. Norr om ek 1 finns ytterligare en ung ek, ek nr 6, med en stamdiameter på 27 cm. I skuggan under ekarna 1-4 är vegetationen relativt gles med snöbärsbuskar, kirskål mm. På marken ligger även en hel del glas och annat skräp. Vid ek 6 så är det en tät vegetation med snöbär och sly av alm, hägg och lönn.

Figur 9. I vänstra bilden ses ek nr 4 i mitten och till höger om den ek nr 3 och 2. I bakgrunden ses tysklönn som börjat grönska. I högra bilden ses ek nr 5 som står längst söderut av ekarna och som har en stamdiameter på 60 cm. Till höger om eken ses grenverk av tysklönn som just börjat grönska. Nedanför eken syns grönskande buskage av hägg och snöbär.

Sju meter söder om ekklungan står ek nr 5 som har en stamdiameter på 60 cm, se högra bilden i figur 9. Den har också några döda grenar men ser huvudsakligen frisk ut. Eken är omgiven av täta buskage med hägg.

5. Övrig vegetation

Delområde A

Delområde A är en relativt öppen grönyta med klippta gräsmattor, planterade körsbärsträd en stor beskuren ask med en stamdiameter på 74 cm och ett par stora tysklönnar, se figur 10.

Figur 10. Delområde A har klippta gräsmattor, relativt nyplanterade prydnadsträd samt en stor ask intill gångstigen. Bortom asken skymtar några stora tysklönnar.

Figur 11. Vänstra bilden visar en stor ask i delområde A. Högra bilden visar en flerstammig stor lind i delområde B, vid gränsen mot delområde A.

Delområde B

I direkt anslutning till kontorshuset ligger en uteplats med stensatt mark, bänkar och bord. Närmast intill uteplatsen finns en hel del parkväxter som två dungar med svarttall, en tuja, samt häckar med liguster och snöbär, se figur 12. Bakom de klippta häckarna finns buskage med slån och lövsly av körsbär, hägg och tysklönn. Högre upp på vallen står träd som asp, rönn, björk och tysklönn. Den grövsta aspen har en stamdiameter på 50 cm. Vid gränsen mot delområde A står en stor flerstammig lind, se figur 11.

I södra delen av buskmarken finns även äkta fläder, hagtorn, körsbärplommon och rosbuskage.

Figur 12. Bakom uteplatsen ses en häck med snöbär, två dungar med svarttall och en tuja. I slutningen finns även täta buskage med slån och högre upp på vallen står träd och sly av hägg och tysklönn. Längst bort tv i bild ses ett ganska stort sälgbuskage.

Delområde C

Norr om kontorshuset finns en grönyta, delområde C, som avgränsas av Sundbybergsvägen, Solnavägen och en liten gångväg, se figur 13. Där står 16 träd varav en hägg med stamdiameter på 40 cm, åtta björkar och sju aspar varav den grövsta har en stamdiameter på 55 cm. I delområde C finns också mycket sly av asp och alm och en del buskage med snöbär och hallon. Fältskiktet utgörs av högväxt gräs och örtvegetation med, kirskål, åkertistel, kardborre, gråbo, ryssgubbe, krusskräppa, pepparot, brännässla, nejlikrot, kråkvicker mm.

Figur 13. Delområde C med aspar, björkar och sly.

Mellan delområde C och kontorshuset finns också en liten grönyta med klippt gräsmatta några häggar, två tallar, en rönn, några småträd av icke inhemska sorter av lönn, rönn mm samt två slånbuskar, se figur 14.

Figur 14. Parkyta mellan delområde C och kontorshuset.

Delområde D

Delområde D är en långsmal grönyta mellan Solnavägens gång- och cykelbana och kontorsområdets parkeringsytor. Grönytan är ca 170 meter lång och 5-20 meter bred. Södra delen sluttar från parkeringsytan ner mot gångbanan medan norra delen är en kulle som sluttar både mot både parkeringsytan och gångbanan. Grönytan är relativt ung blandskog där tall dominerar i den bredare norra delen och björk i den smalare södra delen, se figur 15 respektive 16. Stamdiametrarna på tallar och björkar är inte uppmätta men verkar oftast vara 20-30 cm. I norra delen står en stor poppel samt 6 aspar varav fyra är små medan två är stora och har stamdiameterar på ca 50 cm, se figur 17.

Figur 15. Södra delen av delområde D med unga björkar, enstaka tallar och tät buskvegetation.

Figur 16. Norra delen av delområde D med tall, björk och tät buskvegetation.

Figur 17. I norra kanten av delområde D finns ett litet bestånd med asp.

Nästan hela grönytan täcks av täta och höga buskage av buskar och sly. Bland buskar är slån helt dominerande men även hagtorn, druvfläder, äkta fläder, hallon, nyponros och snöbär förekommer. Slyvegetationen utgörs mest av hägg, alm, lönn, asp (norra delen) och olika trädgårdssorter av lönn men även sly av ask, ek och rönn förekom.

Ett fältskikt med gräs och örter finns huvudsakligen i kanterna av grönytan som inte är helt beskuggade av buskar och sly. Vilda arter som förekommer i fältskiktet är renfana, rölleka, hundäxing, nejlikrot, gråbo, åkertistel, ryssgubbe, brännässla, bladvass (eftersom bladvassbeståndet växte relativt torrt och har det sannolikt kommit dit med rotfragment i schaktmassor från någon strand eller dike). I fältskiktet finns också en del förvildade trädgårdssorter som t.ex. parksallat, pepparrot, palsternacka och jätteloka.

6. Främmande arter

De flesta trädgårdsväxterna i området är främmande arter som inte är invasiva eller hotar den biologiska mångfalden. Snöbär och tysklönn som har spritt sig mycket i området är dock sådana arter som hotar att bli invasiva. Jätteloka som påträffades i delområde D är med i EU:s förteckning över invasiva arter som bör bekämpas.

7. Djurliv

Djurlivet har inte inventerats men vid fältbesöken noterades följande fågelarter ringduva, koltrast, björktrast, bofink, grönfink, steglits, talgoxe, blåmes och gråsparv. Koltrast föreföll häcka i buskagen nära ekdungen och blåmes i ek nr 1. En sökning har gjorts i Artportalen för perioden januari 2000 till 2021-05-15 men inga djurarter har rapporterats i området. I Artportalen kan naturintresserade rapportera in vilka växter och djur de observerat i ett område. Det är alltså lite slumpmässigt vad som finns rapporterat, men det kan ibland ge intressant information.

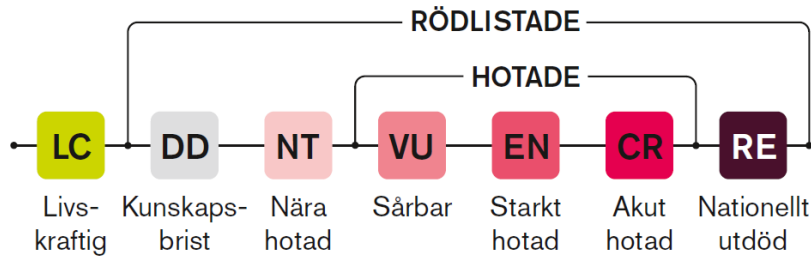
8. Naturvärden

I en naturvärdesinventering, NVI, bedöms områden och objekt efter vilken betydelse de har för biologisk mångfald. En NVI omfattar varken en konsekvensbedömning eller en bedömning av framtida naturvärde. Ett par viktiga kvalitetsfaktorer vid bedömning av naturvärde är områdets naturlighet och kontinuitet, förekomsten av ekologiska strukturer som stora och gamla träd, hålträd (viktiga för hålhäckande fåglar och fladdermöss) samt förekomst av så kallade naturvårdsarter.

Naturvärde bedöms i fyra klasser; 1 för högsta naturvärde, 2 för högt naturvärde, 3 för påtagligt naturvärde och 4 för visst naturvärde.

Naturtypen i delområdena A och B är park med rester av ädellövskog. I delområde C finns ett glest bestånd av triviala lövträd som asp och björk medan delområde D är ett litet parti av relativt ung blandskog med tall och björk. Förutom de stora ekarna och den flerstammiga linden i delområde B och den stora asken i delområde A saknar inventeringsområdet naturlighet och kontinuitet eftersom växtligheten huvudsakligen tillkommit efter utfyllnaderna i slutet på 1970-talet.

Bland naturvårdsarter så ingår bl.a. förekomst av rödlistade arter. De rödlistade arter som hittats i området är björktrast som är nära hotad (NT), ask som är starkt hotad (EN) och alm som är akut hotad (CR).

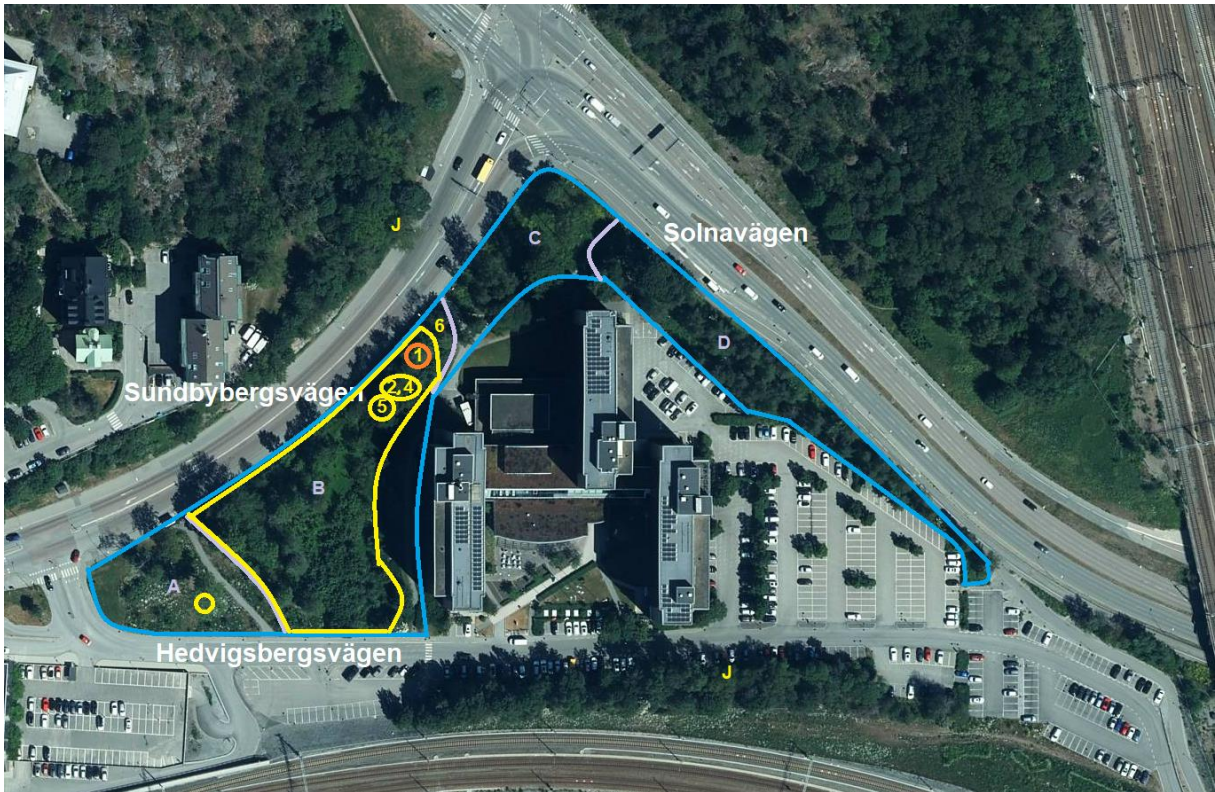

Björkrasten är fortfarande vanlig i hela landet och finns ofta i parker. Den har kommit med i rödlistan som nära hotad för att populationen har minskat de senaste 15 åren. Ask är vanlig i södra Sverige men starkt hotad av den vindspridda askskottsjukan som upptäcktes i Sverige för tjugo år sedan. Alm är klassad som akut hotad eftersom arten är kraftigt påverkad av almsjukan och idag är större delen av det svenska beståndet drabbat. På grund av att ask och alm är starkt respektive akut hotade så är också ett flertal andra arter som är knutna till dessa träd hotade.

I delområde B har ett naturvärdesobjekt med tät buskvegetation, buskbryn och stora ädellövträd av ek och lind urskilts. Dessa naturvärdesobjekt bedöms ha visst naturvärde, klass 4, se figur 12. Även om den täta buskmarken innehåller flera främmande arter så utgör den skydd, födosöks- och häckningsplats för flera fågelarter och är därför viktig för biologisk mångfald på lokal nivå. I detta område noterades även den rödlistade arten björkrast.

Ekarna 2, 4 och 5 med stamdiametrar på 50-60 cm är naturvårdselement som också i sig har ett visst naturvärde. Ask som står i den sydvästra delen av inventeringsområdet bedöms också ha ett visst naturvärde, klass 4, med viss betydelse för biologisk mångfald på lokal nivå.

Delområde D har liksom delområde B mycket tät buskvegetation men bedöms inte ha samma naturvärde på grund av störningar från intilliggande parkeringsplats och den starkt trafikerade Solnavägen.

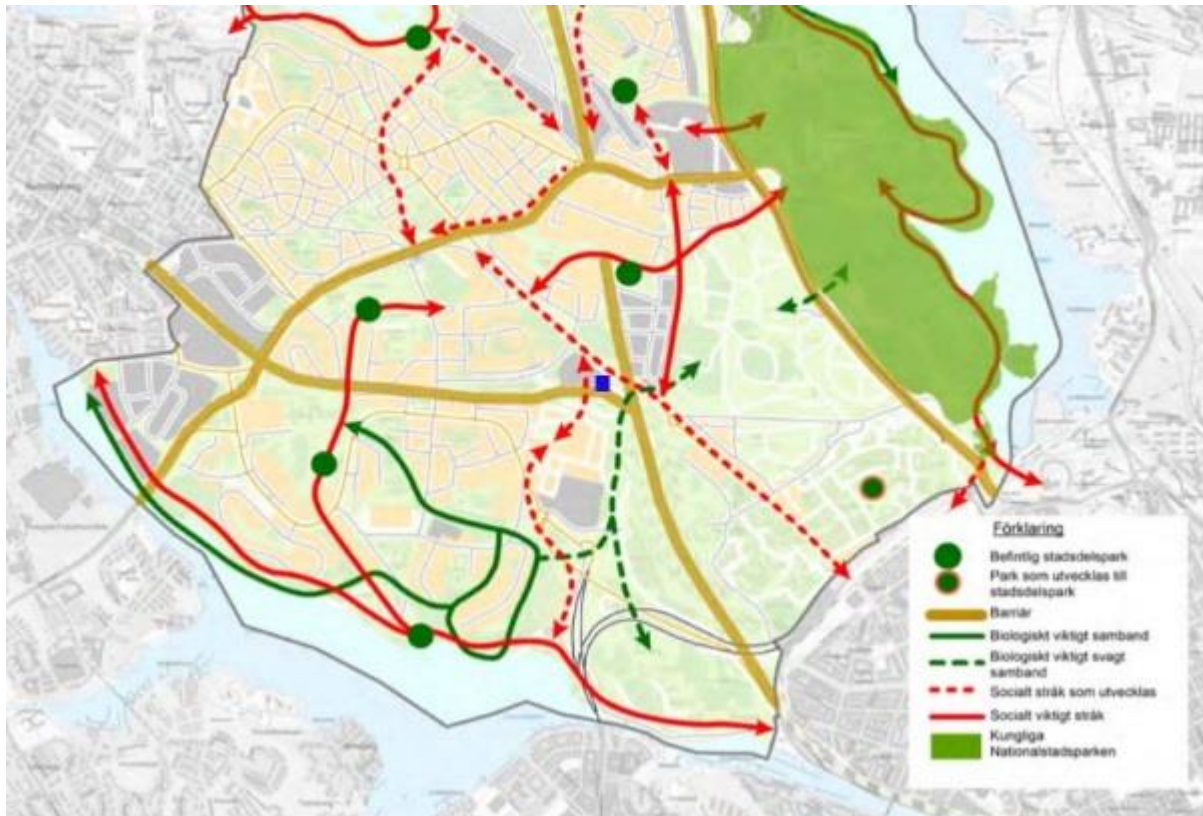
Figur 18. Inventeringsområdet är omringat med blå linje. Merparten av delområde B, med tät buskvegetation och ädellövträd innanför gul linje har bedömts ha ett visst naturvärde, klass 4. Ek 1 är ett grovt hålträd med ett påtagligt naturvärde, klass 3 som är markerat med orange ring. Ekarna 2, 4 och 5 samt asken i delområde A är inringade med gult och har ett visst naturvärde, klass 4.

Ek nr 1 är ett grovt träd (83 cm i diameter) och har flera sprickor och håligheter men det är svårt att se om dessa är djupa eller bara ytliga. För att inte riskera att underskatta naturvärdet bedöms därför ek nr 1 som ett grovt hålträd. Grova hålträd ingår i kategorin särskilt skyddsvärda träd (Naturvårdsverket 2004). Ek nr 1 har därför påtaglig betydelse för biologisk mångfald och bedöms därför ha ett påtagligt naturvärde, klass 3.

8. Spridningssamband

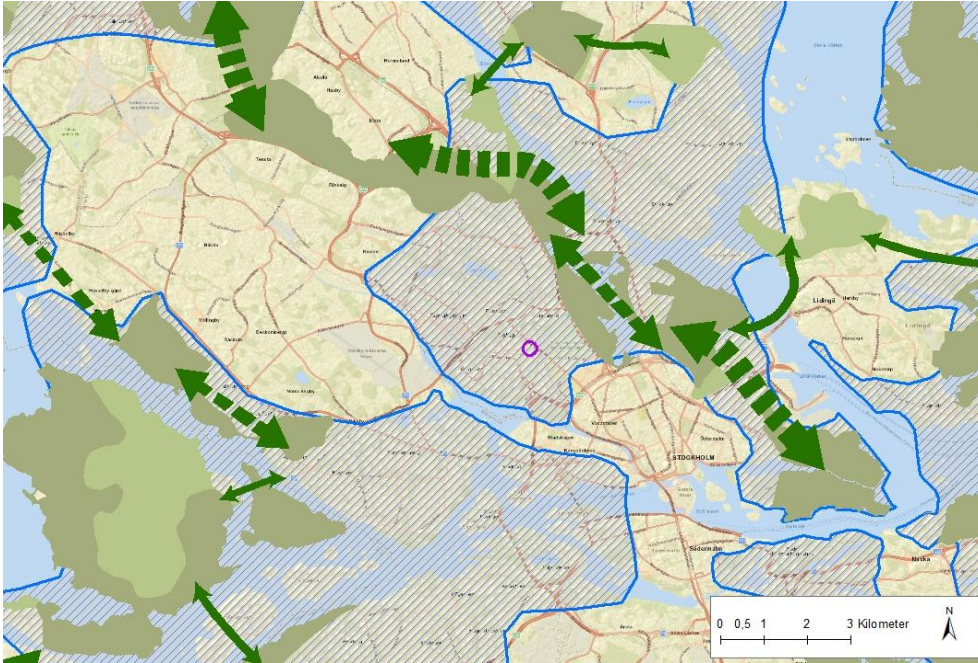
För att bevara den biologiska mångfalden är det också viktigt att bevara arternas biotoper och ett samband mellan dem (grönstruktur). Samband för grönstrukturen är framtaget på flera olika nivåer och av olika myndigheter.

I Solna stads grönplan (2020) finns ett socialt stråk genom Albydal som ska utvecklas. Likaså finns ett viktigt svagt biologiskt spridningssamband genom inventeringsområdet, se figur 19.

Figur 19. Solna stads grönplan (2020). Aktuellt område är utmärkt med blå fyrkant.

I samband med den regionala utvecklingsplanen för Stockholm (RUF5 2050) har en grönstruktur tagits fram, se figur 20. Albydalsområdet ligger utanför denna grönstruktur. Den närmaste delen av grönstrukturen är Järvakilen som finns öster om området. Däremot ligger Albydalsområdet inom ett område som är urskilt som värdestrakt för ekmiljöer av länsstyrelsen (2019a), se figur 20.

Figur 20. Gröna samband enligt RUFSS 2050 (SLL 2020). Heltäckande gröna fält är själva grönstrukturen, gröna streckade pilar pekar på svaga samband. Snedstreckade blåa områden är värdeetrakter för ek urskilt av länsstyrelsen (2019a). Albydalsområdet är markerat med en lila ring.

Värdeetrakterna är de områden i länet som Länsstyrelsen bedömer har högst värden och bäst förutsättningar för långsiktig bevarande av ekmiljöer. Det finns 18 värdeetrakter för ek i Stockholms län. Värdeetrakten Djurgården-Edsviken, där Albydalsområdet ingår, är en av de nio prioriterade värdeetrakterna som Länsstyrelsen fokuserar på för åtgärder.

Stora och grova ekar är särskilt viktiga för biologisk mångfald då många andra arter av insekter, mossor, svampar, lavar mm är beroende av dem. Särskilt viktiga för biologisk mångfald är de mycket gamla jätteeckarna som är mer än en meter i stamdiameter.

För att långsiktigt garantera förutsättningarna för biologisk mångfald krävs att man också sparar yngre generationer, så kallade efterträdare och nyrekryterare som står inom spridningsavstånd till jätteeckarna. Det råder kunskapsbrist angående förekomsten av efterträdare. I Länsstyrelsens naturvårdstrategi för skyddsvärda ekar ingår därför att förekomsten av efterträdare ska inventeras och att efterträdare till särskilt skyddsvärda träd inom de prioriterade värdeetrakterna ska vara identifierade senast 2025.

I Länsstyrelsens databas över särskilt skyddsvärda träd har man definierat särskilt skyddsvärda ekar som mycket gamla ekar, mer än 200 år; jätteeckar med mer än 100 cm i stamdiameter samt ekar som är grövre än 40 cm om de har en utvecklad hålighet i huvudstammen.

Ek nr 1 i Albydal är inte med i Länsstyrelsens eller i Solnas inventering av skyddsvärda träd. Det kan bero på att den inte antas ha en utvecklad hållighet i huvudstammen eller på att eken inte står på allmän plats och därför inte ingår i inventeringen eller för att den ändå blivit förbisedd.

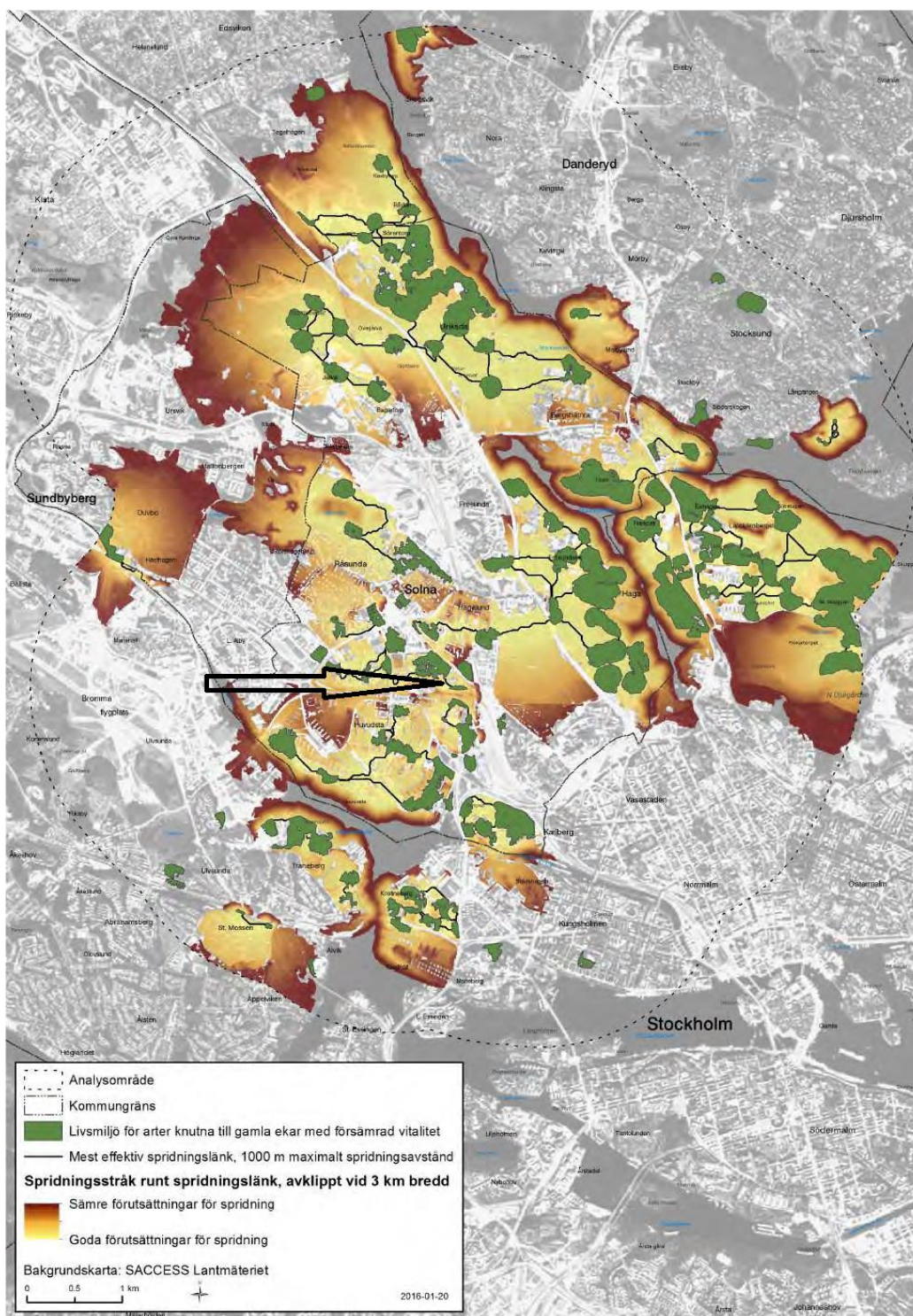
Figur 21. Kartutsnitt ur Länsstyrelsens databas över inventerade skyddsvärda träd (gröna polygoner avser ek, rosa prickar avser lind) och skyddsvärda trädmiljöer (snedstreckat röd yta). Inventeringsytan i Albydal är inringad med röd linje och ek nr 1 med orange stjärna. Ekarna i inventeringsområdet står bara 35-50 meter ifrån jätteeiken i ekmiljön på andra sidan Sundbybergsvägen och 150-200 meter från jätteeiken vid Hedvigsdalsvägen.

Ek 1 i inventeringsområdet är ett grovt träd som dock har låg vitalitet och därför antagligen inte kan fungera som en efterträdare. Ekarna 2, 4 och 5 i inventeringsområdet har ålder och storlek som efterträdare. För att någon eller några av dessa ska fungera som efterträdare krävs dock att de frihuggs och inte beskuggas kraftigt av andra träd eller nya byggnader.

Ek nr	Stamdiameter, cm	Beskrivning
1	83	Grovt träd, stor spricka, håligheter, låg vitalitet
2	50	Efterträdare
3	29	Nyrekrytering
4	53	Efterträdare
5	60	Efterträdare
6	27	Nyrekrytering

Vissa arter, t.ex. den akut hotade skalbaggen bredbandad ekbarkbock, lever i eller på död och döende ved eller i levande träd med döda träddeklar.

I rapporten "Landskapsekologiska analyser för ek- och lindlandskapet i Solna stad" Solna stad och Calluna 2016 redovisas bl.a. habitatnätverk för arter som är knutna till ekar med nydöd ved, se figur 22.

Enligt rapporten står ekarna i Albydal mellan två livsmiljöer för eklevande arter, den norr om Sundbybergsvägen och den mellan Hedvigsdalsvägen och banvallen. Spridningslänken genom Albydalsområdet förbi kontorsbyggnaden har bedömts ha måttlig betydelse, men i denna analys har inte ekarna i Albydal beaktats.

Ekarna i Albydal innebär därför att spridningsmöjligheterna för eklevande arter genom Albydalsområdet är starkare än vad som tidigare angivits.

Det anses att flygande eklevande arter tar sikte på trädkronor inom synhåll när de flyttar till nya träd. Mittsektionen i kontorsbyggnaden är lägre än sidsektionerna, se figur 23. Om mittsektionen inte är högre än trädkronorna i ekmiljöerna nordväst och sydost om Albydal så är det möjligt att vissa arter också kan spridas över mittsektionen och inte bara via grönytan väster om kontorshuset som anges i spridningsanalysen.

Figur 23. Mittsektionen i kontorsbyggnad är lägre än sidosektionerna. Om mittsektionen är lägre än trädkronorna så torde vissa eklevande arter kunna sprida sig över mittsektionen och inte bara via grönytan väster om kontorshuset.

Det finns alltså ett bra samband mellan ekarna i inventeringsområdet och den skyddsvärda ekmiljön norr därom. En spridningslänk mellan dessa äldre ekmiljöer finns vidare därifrån mot nordost via norra kyrkogården till Hagaparken. Från ekarna i Albydal och söderut är det relativt nära till den lilla ekmiljön mellan banvallen och Hedvigsdalsvägen. Därifrån och vidare söderut finns också ett spridningssamband som dock är svagare, se figur 22.

9. Referenser

- Länsstyrelsen. 2016. Särskilt skyddsvärda träd i Stockholms län. R 2016:7
- Länsstyrelsen. 2019a. Grön infrastruktur i Stockholms län. Bakgrund och tillstånd 2018. R 2019:10
- Länsstyrelsen. 2019b. Grön infrastruktur. Regional handlingsplan för Stockholms län. R 2019:12
- Länsstyrelsen 2020. Särskilt skyddsvärd ekar och ekmiljöer. Rapport 2020:18
- Länsstyrelsen 2021 Kartberättelsen <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/arcgis/apps/MapSeries/index.html?appid=bdd5917cfc444ba39c05a7e69acd5abf>
- Naturvårdsverket 2004, Rapport 5411
- Naturvårdsverket 2012. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. Rapport 6496.
- SLL. Stockholms läns landsting. (2020). Regional utvecklingsplan för Stockholm, RUF5 2050 <https://www.sll.se/verksamhet/Regional-utveckling/strategier-och-planer-inom-regional-utveckling/rufs-2050/>
- SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala
- Solna stad 2016. Landskapsekologiska analyser för ek- och lindlandskapet i Solna stad. Calluna AB, 2016.
- Solna stad. (2020). Grönplan strategi. Hela Solnas Landskap.
- Sveriges geologiska undersökning SGU <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-jordarter-25-100.html>